

Lukioiden lippulaiva Itä-Lapista: myötätuulesa tulevaisuuden aaltoihin

Itä-Lapin lukioiden kehittämismalli 2024-2025

Venäjän hyökkäyssodan käynnistämä nopea geopoliittinen ja geotaloudellinen murros vaikuttaa sekä globaaliin, mutta erityisesti eurooppalaiseen talous- ja turvallisuuskehitykseen. Keskiöön ovat nousseet huolet Itä- ja Pohjois-Suomen osajista, turvallisuudesta, huoltovarmuudesta, taloudesta ja saavutettavuudesta sekä asuttuna pitämisestä. Toisaalta Lappi kiinnostaa tällä hetkellä kansainvälisiä matkailijoita ja on aika tarttua myös vahvemmin osaamisen kehittämisen mahdollisuuksiin ja myös koulutusperäisen maahanmuuton mahdollisuuksiin, jotta voimme jatkossa turvata Lapille keskeisen matkailuelinkeinon kehittämisen.

Väestörakenteen raju muutos nuorten ikäluokkien supistuessa heijastuu kansallisesti työvoiman saannin edellytyksiin, taloudelliseen kestävyYTEemme ja peruspalveluiden mm. varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämiseen. Muutos on tiedostettu Itä-Lapissa jo pitkään, ja koulutuksen osalta on tehty erilaisia rakenteellisia ratkaisuja kouluverkoissa. Koulutuskehittämisessä on huomioitava lukiokoulutuksen yhteys perusopetukseen nimenomaan koulutuksen tasa-arvon ja pedagogisen osaamisen varmistamiseksi. Muutos on myös tiedostettu kehittämällä erityisesti Itä-Lapin lukioita kuntiensä elinvoiman, vetovoiman, pitovoiman ja jopa lumovoiman yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi. Tällä vastataan hallitusohjelman asettamiin tavoitteisiin lukiokoulutuksen saavutettavuudesta.

Itä-Lapissa on erinomaisia kokemuksia lukioiden kansainvälistymisestä ja toimintatapaa tulisi jatkaa. Itä-Lapissa lukiot ovat nähneet jo pitkään roolinsa työ- ja koulutusperäisen muuton edistäjänä. Sallan lukio on toiminut edelläkävijänä koko maassa suomenkielisen kansainvälisen lukiokoulutuksen kehittämisessä aloittaen toimintansa vuonna 2007. Vuonna 2019 kansainvälisen lukion kehittäminen on aloitettu Posiolla ja Savukoskella ja vuonna 2023 Kemijärvellä.

Itä-Lapissa on vuosien aikana rakennettu tavoitteellisesti tulevaisuutta lukion kehittämisessä. Posion kunta on solminut yhteistyösopimukset Oulun yliopiston, Lapin yliopiston sekä REDU:n kanssa. Kemijärven kaupunki puolestaan on solminut kumpanussopimuksen Lapin ammattikorkeakoulun kanssa. Savukosken lukio kehittää profiiliaan luonto-, erä- ja ilmastolukiona ja lukion erityispiirteenä on tiivis yhteistyö perusopetuksen kanssa uudessa koulurakennuksessa.

Itä-Lapissa on tehty myös innovatiivisia avauksia ammattilisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutuksen käynnistämiseksi lukion yhteyteen. Sallassa on luotu oppisopimuslukiomallia yhteistyössä Ammattioppilaitos Lappian kanssa ja väyläopintoja yhteistyössä Lapin ja Oulun ammattikorkeakoulun kanssa. Salla kuuluu myös Kuntaliiton Verkostoperuskoulu-

hankkeeseen yhteistyössä Lapin yliopiston harjoittelukoulun kanssa. Uusin kansallisestikin merkittävä kehittämishanke Sallassa on Jyväskylän yliopistojen väyläopinnot. Lukion aikana on mahdollista suorittaa väyläopintoina 18 opintopistettä tietotekniikan kandidaatti- ja maisteriohjelmassa sekä tieto- ja ohjelmistotekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööriohjelmassa. Vähintään arvosanalla kolme suoritettua opintoa varmistavat jatko-opinnot Jyväskylän yliopistossa. Opintojen yhteyteen suunnitellaan yritys yhteistyötä laajasti Lapissa ICT-infran ja perustietotekniikan palveluita tuottavan Lapin Oy:n kanssa.

Itä-Lapin lukioiden kehittämismallin tavoitteet

1. Kansainvälisten opiskelijoiden opiskelu molemmilla kansalliskielillä tunnustetaan lukioissa ja tunnustetaan tulevaisuuden kuntien ja koko Suomen osaajapulan, väestörakenteen ja talouskasvun mahdollisena tekijä.
2. Ammatillisen oppilaitosten, ammattikorkeakoulun ja yliopistojen maakunnallista tehtävää vahvistetaan näkyväksi ja konkreettiseksi.
3. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen väyläopintoja pilotoidaan Itä-Lapin kunnissa mm. Sallan lukiossa olevien mallien mukaisesti.
4. Lukioiden ja yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä pilotoidaan mm. lukio-oppisopimus ja lukiokoulutus sopimusmallilla, jossa ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on keskeinen rooli.
5. Lukiot kehittävät omista vahvuuksistaan lähtien kunnan, seutukunnan ja maakunnan elinvoimaa ja vetovoimaa.
6. Kehittämismallin toteutumista arvioidaan opiskelijoiden, henkilöstön, kunnan, koulutuksen järjestäjien, yritysten ja kansallisten tavoitteiden näkökulmasta.
7. Kunnille 1.1.2025 siirtyvillä TE-palveluilla on mahdollisuus edistää työllisyyttä, osaavan työvoiman saatavuutta ja yritysten kasvua. Ammatillisen koulutuksen merkitys korostuu alkavassa TE-uudistuksessa. Kehittämismallilla vastataan tähän kunnille tulevaan tehtävään.

Kehitetty malli on monistettavissa sekä parastettavissa valtakunnallisesti eri alueille kunnan omista lähtökohdista.

Itä-Lapin lukioiden kehittämismallin toimenpiteet

1. Muodostetaan syksyllä 2024 käynnistyvä kansallinen Itä-Lapin lukiokoulutuksen kehittämistyöryhmä, johon kuuluu Opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen, Kuntaliiton, Lapin liiton ja Itä-Lapin lukioiden sekä mukana olevien ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen edustajat.
2. Muodostetaan Itä-Lapin lukioiden kehittämisverkosto, jonka tavoitteita ja toimintaa tarkastetaan ja arvioidaan prosessin aikana.
3. Palkataan neljään Itä-Lapin kuntaan kehittämiskoordinaattorit vuoden 2025 loppuun saakka. Heidän tehtäviinsä kuuluu valmistella osana kansallista ja Itä-Lapin kehittämisverkostoa lukioiden kansainvälisen koulutuksen, ammatillisen koulutuksen sekä korkeakoulukoulutuksen malli.
4. Hyödynnetään jo käynnistyneet ja valmistelussa olevat suunnitelmat mm. Jyväskylän malli.
5. Kehittämistoiminnan rahoitus: Koordinaattoreiden palkkaus ja muu kehittämis toiminta. Kemijärvi, Posio, Salla ja Savukosken lukioiden kehittämisrahoitusta 5000 €/kk/lukio ja oma rahoitus 1500/kk/lukio. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kehittämisrahoitus on yhteensä 20 000 €/kk/lukiot ja oma rahoitus 6000 €/kk/lukiot.

Yhteensä haettava kehittämisrahoitus ajalle 1.9.2024-31.12.2025 on 20 000 € x 16 kk = 320 000 €.

Markku Kankaanranta
yhtymähallituksen pj.
Itä-Lapin kuntayhtymä

Dina Solatie
johtaja, FT
Itä-Lapin kuntayhtymä

Pekka Jääskö
Kunnanjohtaja
Posion kunta

Päivi Vauhkonen
Kunnanjohtaja
Pelkosenniemen kunta

Marja Myllykangas
Sivistysjohtaja/johtava rehtori
Sallan kunta

Ilpo Tervonen
Tulevaisuusjohtaja
Kemijärven kaupunki

Leena Hautajärvi
Lukion johtaja
Sallan kunta

Marika-Irmeli Annala
Rehtori
Kemijärven kaupunki

Joonas Rentola
Sivistysjohtaja/rehtori
Savukosken kunta